

Votre Programme Matmidim - Chiour ALEPH

Semaine du 3 au 7 mars 2024

Souguia n°123

ד"ס

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Néfech bénéfèch (2)

Prendre une vie pour en sauver une autre

- Gueder du Rodef -

Pour la santé de

Haim Dan ben Juliette, Esther bat Rakheli, Itshak ben Yamine, Tsyon Yossef ben Itshak, Rakheli bat Lisa, Chimon ben Juliette

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תְּקֵלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אֵמַר עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלֻקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלֻקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׁאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֲמַל וְהֵם עֲמַלִּים. אֲנִי עֲמַל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֲמַלִּים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאָמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Les Ah'aronim ont proposé d'expliquer le fondement du H'youv de tuer le Rodef, en se demandant si c'est un Din issu de Pikouah' Néfech qui implique de sauver une vie, ou bien si la Torah a inové un Din spécial pour le Rodef.

Bon Limoud sur Matmidim !

Programme du dimanche

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכה ה - טז

הלכה ה

רוצח שהרג בזדון אין ממיתין אותו העדים ולא הרואים אותו עד שיבא לבית דין וידינוהו למיתה, שנ' [במדבר ל"ה י"ב] ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט, והוא הדין לכל מחוייבי מיתת בית דין שעברו ועשו שאין ממיתין אותן עד שיגמר דינם בבית דין.

הלכה ו

במה דברים אמורים בשעבר ועשה העון שחייב עליו מיתת בית דין, אבל הרודף אחר חבריו להרגו אפילו היה הרודף קטן הרי **כל ישראל** מצווין להציל הנרדף מיד הרודף ואפילו בנפשו של רודף.

הלכה ז

כיצד, אם הזהירוהו והרי הוא רודף אחריו אף על פי שלא קיבל עליו התראה כיון שעדיין הוא רודף הרי זה נהרג, ואם יכולים להצילו באבר מאיברי הרודף כגון שיכו אותו בחץ או באבן או בסייף ויקטעו את ידו או ישברו את רגלו או יסמו את עינו עושין, ואם אינן יכולין לכיין ולא להצילו אלא אם כן הרגוהו לרודף הרי אלו הורגין אותו ואף על פי שעדיין לא הרג, שנאמר [דברים כ"ה י"ב] וקצותה את כפה לא תחוס עינך.

- **השגת הראב"ד** - הרי אלו הורגין אותו אף על פי שעדיין לא הרג שנאמר וקצותה את כפה. א"א בספרי קא דריש לה הכי.

הלכה ח

אחד מבושיו, ואחד כל דבר שיש בו סכנת נפשות, אחד האיש שאחז את האשה, ענין הכתוב שכל החושב להכות חבריו הכייה הממיתה אותו מצילין את הנרדף בכפו של רודף, ואם אינן יכולין מצילין אותו אף בנפשו, שנ' לא תחוס עינך.

הלכה ט

הרי זו מצות לא תעשה שלא לחוס על נפש הרודף. לפיכך הורו חכמים שהעובר שהיא מקשה לילד מותר לחתוך העובר במיעיה בין בסם בין ביד מפני שהוא כרודף אחריה להורגה, ואם משהוציא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם.

הלכה י

אחד הרודף אחר חבריו להרגו או רודף אחר נערה מאורסה לאונסה, שנ' כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה, והרי הוא אומר [דברים כ"ב כ"א - כ"ז] צעקה הנערה המאורסה ואין מושיע לה, הא יש לה מושיע מושיעה בכל דבר שיכול להושיעה ואפילו בהריגת הרודף.

הלכה יא

והוא הדין לשאר כל העריות חוץ מן הבהמה, אבל הזכור מצילין אותו בנפש הרודף כשאר עריות, אבל הרודף אחר הבהמה לרבעה, או שרדף לעשות מלאכה בשבת או לעבוד ע"ז, אף על פי שהשבת וע"ז עיקרי הדת אין ממיתין אותו עד שיעשה ויביאוהו לבית דין וידינוהו וימות.

הלכה יב

רדף אחר ערוה ותפשה ושכב והערה אף על פי שלא גמר ביאתו אין ממיתין אותו עד עמדו בדיון, רדף אחר ערוה והיו אחרים רודפין אחריו להצילה ואמרה להם הניחוהו כדי שלא יהרגני אין שומעין לה אלא מבהילין אותו ומונעין אותו מלבעול, באיבריו, ואם אינן יכולין למנעו באיבריו אפילו בנפשו כמו שביארנו.

הלכה יג

כל היכול להציל באבר מאיבריו ולא טרח בכך אלא הציל בנפשו של רודף והרגו הרי זה שופך דמים וחייב מיתה אבל אין בית דין ממיתין אותו.

הלכה יד

כל היכול להציל ולא הציל עובר על [ויקרא י"ט ט"ז] לא תעמוד על דם רעך, וכן הרואה את חבריו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל, או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פח ולא גלה אוזן חבריו והודיעו, או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חבריו ויכול לפייסו בגלל חבריו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו, וכל כיוצא בדברים אלו, העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך.

הלכה טו

הרואה רודף אחר חבריו להרגו או אחר ערוה לבועלה ויכול להציל ולא הציל, הרי זה ביטל מצות עשה שהיא וקצותה את כפה ועבר על שני לאוין על לא תחוס עינך ועל לא תעמוד על דם רעך.

הלכה טז

אף על פי שאין לוקין על לאוין אלו מפני שאין בהן מעשה חמורים הם שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו אבד כל העולם כולו וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים כל העולם כולו.

Programme du lundi - mardi

חדושי ר' חיים הלוי הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכה ט

[ט] אף זו מצות לא תעשה שלא לחוס על נפש הרודף, לפיכך הורו חכמים שהעובר שהיא מקשה לילד מותר לחתוך העובר במעיה בין בסם בין ביד מפני שהוא כרודף אחריה להורגה, ואם משהוציא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם עכ"ל.

וכבר הקשו על זה מהא דאיתא בסנהדרין דף ע"ב [ע"ב] אמר ר"ה קטן הרודף ניתן להצילו בנפשו וכו', איתיביה ר"ח לר"ה יצא ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש ואמאי רודף הוא, שאני התם דמשמיא קא רדפי לה, הרי דלא הוי רודף, והרי כן הוא סיום דברי הרמב"ם ג"כ דלהכי ביצא ראשו אין דוחין נפש מפני נפש משום דזהו טבעו של עולם, ר"ל וע"כ לא הוי רודף, וא"כ איך כתב הרמב"ם דלהכי בלא יצא ראשו הורגין העובר מפני שהוא רודף, כיון דבאמת לא חשיב רודף. ובטעם המשנה צ"ל, דלהכי בלא יצא ראשו הורגין אותו, משום דעדיין לא הוי נפש, ונדחה מפני פקוח נפשה של האם, ככל הדברים שנדחין מפני פקוח נפש, אבל מה שכתב הרמב"ם דלהכי הורגין אותו משום דין רודף צ"ע, דברודף הרי ליכא נ"מ בין יצא ראשו ללא יצא ראשו, וצ"ע.

וביאור דעת הרמב"ם בזה נראה, דהנה יסוד דין הריגת הרודף הלא הוא מדין הצלת הנרדף, ועיקרו הוא שנפש הרודף נדחה מפני פקוח נפשו של הנרדף, וכדתניא בסנהדרין דף ע"ד [ע"א] ריב"ש אומר רודף שהיה רודף אחר חברו להרגו ויכול להצילו באחד מאבריו ולא הציל נהרג עליו, הרי דכל ההריגה של רודף היא רק להציל את הנרדף, אלא דהלא בכל מקום אין דוחין נפש מפני נפש והכא ברודף הוי גזירת הכתוב דנפשו נדחה, והרי זהו הלאו שכתב הרמב"ם שלא לחוס על נפש הרודף, ר"ל דלא נדון בזה לומר שאין דוחין נפש מפני נפש, אלא כך הוא הגזירת הכתוב שנפש הרודף נדחה. אלא דאכתי יש להסתפק, אם כל הגזירת הכתוב דרודף הוא רק בעצמו של הרודף שידחה בפני פקוח נפשו של הנרדף, אבל עיקר ההצלה של הנרדף היא משום דין פקוח נפש של כל התורה כולה, או דנימא דגם עיקר ההצלה של הנרדף היא מהך גזירת הכתוב של רודף, והוא דין הצלה בפני עצמו של נרדף, מלבד דין פקוח נפש של כל התורה, וצ"ע.

ונראה דכן הוא כאופן השני שכתבנו, דהרי בסוגיא שם מבואר דילפינן דין רודף מקרא דשופך דם האדם באדם דמו ישפך, הרי דיש דין זה גם בבני נח, דפרשה זו הלא נאמרה לנח, וכן הוא להדיא בסנהדרין דף נ"ז [ע"ב] דחשיב להך דיכול להציל באחד מאבריו בכיוצא בזה דנכרי בנכרי כמו ישראל, וכן הוא ברמב"ם בפ"ט מהל' מלכים עיין שם, הרי להדיא דאם אינו יכול להציל באחד מאבריו מצילין אותו בנפשו של רודף גם בבני נח, והרי לא מצינו דין פקוח נפש בבן נח, אלא ודאי דהוי גזירת הכתוב בפני עצמו להציל הנרדף בנפשו של רודף, ואין זה שייך לפקוח נפש דכל התורה כולה, ושייך זה גם בבן נח, דהוא בכלל דינין.

והלא יסוד הך דינא של רודף אחר חברו להרגו ילפינן לה בסנהדרין דף ע"ג [ע"א] מעריות ומקרא דאין מושיע לה, מה שאין זה שייך כלל לדין פקוח נפש של כל התורה כולה, אלא ודאי דהוי דין בפני עצמו, דין הצלה של נרדף, אם להריגה אם לעריות. אשר לפי זה נראה לומר בדעת הרמב"ם, דלהכי הוא שכתב טעמא דהעובר הוא כרודף אחריה להרגה, משום דס"ל דבדין פקוח נפש של כל התורה כולה באמת הוי דינא דגם עובר הוא בכלל נפש ואינו נדחה מפני נפש אחרים, ואם באנו להציל נפש בנפשו של העובר היכא דלא הוי רודף הוי דינא דאין מצילין, ועל כן גם הכא אם באנו לדון משום דין פקוח נפש של כל התורה לא היה העובר נדחה מפני נפשה של האם, ורק בדין הצלה האמורה בנרדף הוא דהוי דינא דעובר נדחה בהצלה זו, וזהו שכתב הרמב"ם טעמא דהרי הוא כרודף אחריה להרגה.

ויסוד דבר זה נראה נלמד, משום דהרי הא דפקוח נפש דוחה כל התורה כולה הא ילפינן לה ביומא דף פ"ה [ע"ב] מקרא דוחי בהם ולא שימות בהם, וא"כ כל שנכלל בכלל וחי בהם ודוחה את האיסורין הרי לא נכלל בכלל הנידחין, והנה כבר נחלקו הראשונים בהא דתנן ביומא דף פ"ב עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה, אם הוא מחמת סכנת עובר או מחמת סכנת האם, ולהנך דס"ל דהוא מפני סכנת העובר הרי מבואר דעובר ג"כ נכלל בכלל וחי בהם לדחות את האיסורין מפני פקוח נפשו, וא"כ ממילא הרי מוכרח דלא ניתן עובר לידחות מפני פקוח נפש של אחרים, כיון דגם הוא בכלל וחי בהם. ואפילו אם דעת הרמב"ם היא דפקוח נפש דעובר אינו דוחה את האיסורין, מ"מ ג"כ י"ל, דאע"ג דכל זמן שלא נולד ולא נגמר חיותו אינו דוחה את האיסורין, אבל כל זה לענין לדחות את האיסורין, אבל לענין להיות נדחה גם עובר בכלל נפש, והרי הוא נכלל בכלל וחי בהם לענין שלא להיות נדחה בפני פקוח נפש. ועוד דבישבה על המשבר הרי מבואר בערכין דף ז' [ע"א] דהוי גופא אחרינא ונגמר חיותו באנפי נפשיה, ומבואר שם עוד דמחללין עליו את השבת, וברא"ש פ' יוה"כ מבואר דאף באמו חיה מ"מ מחללין עליו את השבת, כיון דחי הוא באנפי נפשיה ודלת הוא דאחידא באפיה, וא"כ הרי בישבה על המשבר לכו"ע דהוא בכלל וחי בהם ופקוח נפשו דוחה כל התורה, וממילא דאינו נדחה מפני פקוח נפש דאחרים. וא"כ הא קשה הא דתנן דחותכין את העובר שבמעיה אם לא יצא ראשו. **וע"כ מפרש הרמב"ם דהוא דין מסויים בדין הצלה האמורה בנרדף דעובר נדחה בפני נפש הגמור**, ולהכי הוא שחותכין אותו בהצלת האם, ושאני מכל פקוח נפש דעלמא, וזהו שכתב טעמא שהרי הוא כרודף אחריה להרגה, וכמו שנתבאר.

אלא דלפ"ז גם עצם משנתנו צ"ע, דמאחר דמשמיא קא רדפי לה ולא הוי רודף כלל, ואשר משום זה ביצא ראשו אין נוגעין בו ולא אמרינן שתדחה נפשו בשביל נפש האם משום דלא הוי רודף כלל, וא"כ אמאי בלא יצא ראשו הורגין אותו משום דין הצלת הנרדף, כיון דאין כאן דין רודף כלל, וצ"ע. **ואשר יראה מוכרח בזה, דבאמת אף על גב דמשמיא קא רדפי לה, מ"מ לא פקע מהעובר עצם דין רודף בשביל זה**, ודין רודף ביה, אלא דבאמת נהי דעיקר דין רודף הוא הצלתו של נרדף, מ"מ הא דלא דיינינן עליה הך דאין דוחין נפש מפני נפש הא ודאי דהוי דין חיובא ברודף, אשר על כן לזה הוא דמהניא הא דמשמיא קא רדפי לה להפקיע מיני חיוב זה, וממילא דדיינינן ביה הא דאין דוחין נפש מפני נפש, אבל מ"מ עיקר דין רודף והצלת נרדף לא פקע בזה, וממילא דהדר דינא גבי עובר דנדחה בפני האם, ומשום דבדין הצלת נרדף הוי דינא דעובר נדחה בפני נפש הגמור, וזהו דתנן דעד שלא יצא ראשו חותכין אותו, ונפשו נדחה מעצם דין רודף גם בלא חיובא דרודף, משא"כ ביצא ראשו אין נוגעין בו, משום דאין דוחין נפש מפני נפש כי אם בצירוף חיובא דרודף, והכא לית ביה הך חיובא, משום דמשמיא קא רדפי לה.

Programme du mercredi - jeudi

מנחת חינוך פרשת אמור מצוה רצה-רצו אות א

[...] ולפמ"ש נ"ל ג"כ דהנה מבואר בסנהדרין דע"ב ע"ב ודע"ג ובר"מ פ"א מה' רוצח דרודף אחר חבירו להרגו ניתן להצילו בנפשו. ואמרינן שם מנין לרודף כו' שניתן להצילו בנפשו ת"ל לא תעמוד על דם רעך. ומקשינן והאי להכי הוא דאתי כו' ומסקינן דהוקש לנערה המאורסה ושם גלי קרא ואין מושיע לה הא יש מושיע יושיע בכל ענין אף בנפשו. ועתו"ס שם ד"ה אף רוצח הקשו הא נפקא מוהוכה גבי מחתרת דבכל אדם ע"ש. והנה שם מבואר דמצוה על כל איש מישראל להציל הנרדף בנפשו של רודף וער"מ פ"א מה' רוצח דאם יש ביכלתו להציל ולא הציל עובר על עשה וקצותה את כפה ושני לאוין לא תעמוד על דם רעך ולא תחוס עיניך.

נראה דאי לאו דגלי התורה לא הוי ידעינן דניתן להצילו בנפשו אף דהוא פ"נ [פקוח נפש] וכל המצות נדחות מכל מקום רציחה אינה נדחית מפני פ"נ מחמת מאי חזית אם כן ה"א דאסור להרוג הרודף להציל

חבירו קא משמע לן קרא דשרי. והנה לעיל מיניה מבואר דבא במחלת ג"כ התירה התורה לאיש עצמו להרוג הרודף. ומתיבת והוכה מרבינן אף איש אחר וכאן בגמרא מרבינן דמצוה באיש אחר להציל הנרדף בנפשו של רודף עכ"פ חזינן דצריך קרא לזה דאל"ה אפשר דאף הנרדף בעצמו לא היה רשאי להרוג הרודף אף דאיכא פ"נ מ"מ פ"נ אינו דוחה רציחה ואם כן לפי מה דמבואר במ"ל ה' מלכים ובפר"ד [פרשת דרכים] דרך האתרים דאף דבני נח אין צריך למסור נפשו על המצות מכל מקום על ש"ד [שפיכות דמים] מחויב למסור עצמו כי הוא מחמת סברא דמאי חזית ושייך ג"כ אצל ב"נ ע"ש א"כ לפ"ז מנין לנו דאם ב"נ רודף אחר ב"נ אחר דהנרדף בעצמו יכול להורגו אף דהוא פ"נ מ"מ רציחה אינה נדחה. א"כ לפ"ז ב"נ נרדף אסור להרוג הרודף ובאמת עיין בסנהדרין דנ"ז גבי כיוצא בו דש"ד ור"י בן שאול נראה להדיא דהיתר גמור הוא לב"נ נרדף להציל עצמו בנפשו של רודף. וכ"ה בר"מ פ"ט מה' מלכים דוקא אם א' יכול להציל עצמו בא' מאבריו אבל בלא"ה הוי היתר גמור. ולכאורה קשה מנלן זה. ולכאורה זה ראייה לדברי מהר"ש יפה הובא בפר"ד דאף דש"ד סברא הוא מ"מ לא עדיף מע"ז וג"ע דאינו מצווה הב"נ ע"ש א"כ ניחא דבשלמא ישראל דש"ד הוא מג' עבירות וחייב למסור נפשו הוצרכה התורה לגלות גבי רודף דהנרדף וכל אדם מותרים להרוג את הרודף משום פקוח נפשו אף דבכ"מ אינה נדחה רציחה מפני פ"נ כאן הוא גזה"כ. אבל ב"נ דכל המצות נדחין מפני פ"נ כי אינו מצווה על קד"ה [קידוש השם] וגם יכול לרפאות עצמו בעבירה ולדעת מהר"ש יפה גם ש"ד בכלל א"כ לדידי' בלא"ה נדחה רציחה מפני פ"נ ומותר להרוג הרודף מפני פ"נ א"כ שפיר גם בב"נ מותר להצילו בנפשו וכ"ז בנרדף עצמו דמותר להרוג הרודף כי נדחה מפני פ"נ אבל ב"נ אחר אסור להרוג הרודף אחר חבירו דכבר כתבתי דמחמת פ"נ של אחר אין עבירה נדחית. א"כ מפני פ"נ של הנרדף אסור להרוג הרודף כנ"ל לכאורה.

אח"כ האיר השי"ת את עיני דגם גבי ב"נ מקרא מפורש בתורה דניתן להציל הנרדף בנפשו של רודף אפי' ב"נ אחר דבדף ע"ב שם מבואר רודף אחר חבירו ואמר לו ישראל הוא כו' והתורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו ישפך הצל דמו של זה בדמו של זה ע"ש ברש"י דכל הרואה אותו ישפוך דמו של רודף ע"ש וזה הפסוק נאמר לב"נ דרודף מותרים להרגו ונשנית בסיני גבי מחתרת והוכה אפי' בכל אדם והיקישא לנערה המאורסה הוא למצוה גבי ישראל אבל לענין מותר להרגו נאמרה לב"נ ונשנית בסיני גבי מחתרת וכל מלתא דנאמרה ונשנית לזה ולזה נאמרה א"כ גבי רודף גזה"כ אף לב"נ דמותר להרגו אף ב"נ אחר א"כ ג"כ אין ראייה לדברי המהר"ש יפה דאף אם נאמר דב"נ צריך למסור עצמו על ש"ד מ"מ גבי רודף התירה התורה לו ואף לאחר דכך גזה"כ כמו בישראל אף דרציחה אינה נדחה מפני פ"נ מכל מקום ברודף נדחה מפני פ"נ א"כ גבי ב"נ נמי. אך זה ברור דמצוה ליכא גבי ב"נ להרוג הרודף דגבי ישראל מהיקישא ילפינן וגם מוקצותה את כפה ולא תעמוד על דם רעך אבל בב"נ לא נאמרו הפסוקים הללו רק היתירא הוא אבל לא מצוה.

והנה לדברי הרב בעל פר"ד שהבאנו דדעתו דאף דב"נ אינו צריך למסור נפשו אפילו על עכו"ם וכן יכול להתרפאות בפ"נ באיזה עבירה מ"מ ש"ד מחויב למסור נפשו כמו ישראל כי כמו גבי ישראל מחויב למסור עצמו מצד דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי כו' כן גבי ב"נ שייך סברא זו רק לגבי רודף שרי כמו ישראל דהוא גזירת הכתוב אני מסתפק דהנה מבואר בסנהדרין שם דאף קטן הרודף ניתן להצילו בנפשו ומקשה הש"ס ממשנה דאהלות דאשה שהיתה מקשה לילד החי' פושטת את ידה וחוטכת אותו לאברים להציל את האשה יצא ראשו אין נוגעין בו מפני שאין דוחין נפש מפני נפש ואמאי הא הו"ל רודף ומשני הש"ס שא"ה דמשמיא קרדפי לה וא"כ לא הוי רודף ואסור להציל נפש עם נפש אחר כי ש"ד אינו נדחה וברישא הטעם דכ"ז שלא יצא ראשו לא הוי נפש ע"כ חותכין אותו להציל האם וכפירש"י שם אף דאסור להרוג העוברין ג"כ כמבואר בדנ"ט בתוס' שם מ"מ כל עבירות נדחות מפני סכנות נפשות אך נפש אינו נדחה מחמת הסברא דמ"ח אבל עובר ל"ש מאי חזית כי לא הוי נפש רק דהתורה אסרה כמו איסור אחר אבל לא הוי ש"ד. וז"ל הר"מ פ"א מה' רוצח אף זו מצות לא תעשה שלא לחוס על הרודף לפיכך אמרו חכמים האשה שהיתה מקשה לילד מותר לחתוך העובר בין בסם ובין ביד מפני שהוא כרודף יצא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וזה טבעו של עולם והנה מה שסיים דזה טבעו של עולם היינו תירוץ הש"ס דמשמיא קרדפי לה ע"כ לא הוי רודף. אך מ"ש בתחלת דבריו דאם לא יצא ראשו חותכין מפני שהוא רודף וכתב על הקודם לפיכך משמע מטעם דהוי רודף לא זכיתי להבין דבאמת לא הוי רודף דהא משמיא רדפו לה והא דמותר לחתוך העובר היינו דלא הוי נפש אבל רודף לא הוי ומאי זה שכתב לשון לפיכך דמשמע דהוא מטעם רודף וצ"ע ולא ראיתי לנ"כ שהרגישו בזה. והנה בב"נ קי"ל

דנהרג על העוברין א"כ אני מסופק בב"נ המקשה לילד אף דלא יצא ראשו אפשר דאסור לחתוך העובר כי הוי נפש ואין דוחין נפש מפני נפש ורודף לא הוי. א"ד דבאמת כיון דחזינן גבי ישראל דלא איקרי נפש רק דגזרה התורה שופך כו' באדם אבל נפש לא מיקרי שרי להציל עצמו כמו שאר עבירות ול"ש מאי חזית דדמא כו' דלא אקרי נפש אך לפמ"ש"ל דאסור להציל ב"נ אחר שיעבור עבירה בשביל חבירו א"כ ח"י או רופא עכו"ם הם אסורים לחתוך הוולד בשביל סכנת האם כיון דלא הוי רודף ואסור להם לעבור בשביל הצלת חבירו כנ"ל ואי"ה לקמן בדין רודף נאריך בזה ואכ"מ.

ודע דז"פ אצלי דגבי ב"נ דוקא ברודף אחר חבירו להורגו ניתן להציל ב"נ מקרא דשופך דם האדם כו' אבל ברודף אחר עריות בודאי אסור חבירו להרגו דבישראל ילפינן מקרא אבל לב"נ שוה לכל העבירות דלא ניתן להצילו בנפשו כי הכל לישראל נאמר ולא לב"נ וז"פ. ואם רודף אחר עובר להרגו דהיינו דרודף אחר האם ורוצה להרוג העובר תליא במ"ש לעיל אם נקרא נפש כי ב"נ נהרג על העוברין רשאי חבירו להרוג אותו אבל כבר כ' שנ"ל דגם אצל ב"נ לא נקרא ש"ד אלא הוי כמו שאר עבירות א"כ אסור לחבירו להרגו כי לא מקרי רודף כנ"ל בעזה". ובישראל שרוצה להרוג עוברין פשיטא דלא מקרי רודף ואסור לחבירו להרוג עליו כי לא בכלל נפש הוא. שוב מצאתי בתוס' סנהדרין נ"ט ע"א ד"ה ליכא מידעם שכתבו שם מתחלה דקודם שיצא ראשו דבישראל מותר לחתוך העובר ובב"נ אסור כיון דמוזהר על העוברין כצד הראשון שכתבנו ואח"כ כתבו דאפשר גם בב"נ שרי לחתוך העובר. נראה מדבריהם דספוקי מספקא להו דין הנ"ל וגם כתבו סתם דחיה יכולה לחתוך נראה דאף משום הצלת אחר מותר הב"נ ומ"מ צ"ע בדינים אלו. ולכאורה נראה דישראל הרודף אחר טרפה כיון דהורג את הטרפה אינו חייב מיתה כמבואר בסנהדרין ובר"מ ה' רוצח אפשר דלא מיקרי רציחה ואסור להרוג הרודף אחר הטרפה ואצל ב"נ דחייב בהורג טרפה כמבואר בר"מ פ"ט הספק כמו שנסתפקנו לעיל גבי עוברין אם נקרא נפש כיון דמוזהר ונהרג על הטרפה א"ד דמ"מ לא איקרי רציחה רק דגזרה"כ דנהרג כמו שאר עבירות א"כ ה"ל כמו שרודף אחר שאר עבירות דאסור להצילו בנפשו וצ"ע. ולענין אם הישראל מחויב למסור נפשו בעד חבירו טרפה יבואר בעזה"י לקמן. והנה דברי הר"מ הנ"ל לחלק בין קודם שיצא הולד דהוי רודף וביצא ראשו לא הוי רודף דזה טבעו של עולם העתיקו הרב"י בש"ע ח"מ סי' תכ"ה ובסמ"ע כ' הטעם ברישא כיון דלא הוי נפש ובאמת מלשון הר"מ אינו נראה כן וצ"ע שלא הרגיש בזה. ובגוף הדבר שמבואר בר"מ פ"ט מהלכות מלכים שב"נ שהורג את הטרפה חייב עליו והכ"מ לא הראה מקומו צ"ע כיון דמבואר בסנהדרין דע"ח דטרפה כ"ע מודים דפטור דלא הוי אפי' מקצת נפש. וע"ש ברש"י דהוי גברא קטילא א"כ מנלן לחייב ב"נ ואין ראי' מדחייב על עוברין דשם גזרה"כ הוא שופך דם האדם באדם כמבואר בסנהדרין דנ"ז. ועוד מצד הסברא העובר היה ראוי לצאת לאויר העולם והי' חי אבל טרפה דהוא גברא קטילא מנלן לחייב ב"נ ועיין בסנהדרין דפ"ד ע"ב נראה שם דנפלים אקרי נפש וע"ש בתוס' ד"ה ה"א אפילו נפלים וע"ש בתי' השני נראה דיותר יש לחייבו נפל אחר שיצא לאויר העולם מעובר קודם שנולד ולפ"ז כיון דב"נ נהרג על העוברין א"כ בנוולד אף שהוא בן שמונה חייב ב"נ אם הרג לבן שמונה וצ"ע מאוד בזה כיון דמבואר כ"פ דנפש בן שמונה הוא כאבן א"כ ל"ש לחייבו מיתה כיון דהאי גברא קטילא הוא וצ"ע:

והנה אף דעובר לא מיקרי נפש כמ"ש מ"מ לענין לעבור על איזה עבירה מפני פ"נ של עובר יש דיעות. דעת בה"ג דמחללין שבת על עובר אף דקודם שיצא ראשו חותכין אותו מפני סכנת האם וכן ההורגו אינו נהרג עליו מכל מקום לענין לעבור על המצות אמרינן מוטב שיחלל שבת א' כדי שישמור שבתות הרבה ומביא ראי' מערכין האשה שהיתה יושבת על המשבר כו' ודעת הרמב"ן דוקא במתה האם דהרי הוא כילוד ודלת ננעלה בפניו ולא ירך אמו הוא ע"כ מחללין עליו את השבת אבל באמו חיה אין מחללין עליו את השבת. והנה אצל ב"נ אם מותר לעבור עבירה משום העובר אף אם נאמר דמותר לעבור בשביל אחר אפשר דמשום עובר אסור א"ד דאף להרמב"ן דעל עובר אין מחללין מ"מ זה דוקא בישראל אבל אצל ב"נ דחייב על העוברין אפשר דמיקרי נפש או לא אך דגזרה"כ הוא כמ"ש למעלה. ולענין אם מחויב ישראל או ב"נ למסור נפשו עובר עוברין או טרפה יתבאר לקמן בעזהשי"ת ודברי בה"ג ורמב"ן הובאו בר"ן ביומא ובתוס' שם. והנה לפמ"ש לעיל דנראה לי דטרפה גרע מעובר דלא אקרי נפש כלל. א"כ לפי דעת הרמב"ן אסור לחלל שבת בעובר טרפה דגרע מעובר ולדידי' אין מחללין בשביל עובר ובאמת לא ראיתי בשום מקום לומר דבשביל טרפה אין מחללין את השבת או לעבור שאר עבירות. והנה באמת מבואר ביומא פיוה"כ דאפי' לחיי שעה מפקחין את הגל וכו"פ הר"מ וכו"פ בש"ע א"ח סימן שכ"ט והנה

אם הוא קרוב למיתה מחמת הגל הוי גוסס בידי אדם ודינו כטרפה דההורגו אינו נהרג עליו כמבואר בסנהדרין דף ע"ח ובר"מ פ"ב מה' רוצח ומ"מ מחללין את השבת נראה דבטרפה ג"כ מחללין עליו את השבת וא"כ נראה כדעת בה"ג אף דההורגו אינו נהרג עליו מ"מ מחללין עליו שבת ומיקרי נפש ועי' תוס' נדה דמ"ד ד"ה איהו מיית ברישא כתבו שם ג"כ כסברת הרמב"ן לחלק בעובר. ואם הרג העובר בין אמו חי' ובין מתה אמו דהו"ל כמאן דמנח בקופסא ואינו תלוי באמו וחייב ההורגו ואח"כ כתבו דאם נאמר דאינו חייב עליו ההורגו אפי' במתה אמו א"כ אמאי אמרינן בערכין דמתה אמו מחללין שבת. ותירצו דאף דאינו נהרג עליו מ"מ חילול שבת לא תלוי בזה ומביאין ראייה מהך דיומא דהוי גוסס בידי אדם וההורגו אינו נהרג עליו ומ"מ מפקחין את הגל עי"ש א"כ מפורש להדיא מדבריהם דגם טרפה מחללין את השבת. ונראה דס"ל כדעת בה"ג אבל לדעת הרמב"ן דזה תלוי בזה דעל עובר אין מחללין את השבת א"כ למה על טרפה וגוסס בי"א מחללין כיון דאין נהרגין עליו. ואפשר לומר דסברת הרמב"ן דבטרפה וגוסס בי"א אף שא"ח ההורגו כיון דרוב למיתה מ"מ לענין חילול שבת כיון דמיעוטי חיים ובפ"נ אין הולכין אחר הרוב ולענין ההורגו כיון דרוב למית' אין נהרגין עליו אבל בעובר דרובו לחיים דרוב יוצאין לאויר העולם ומ"מ פטרה התורה ממיתה ההורג אותם מכלל דלא מיקרי נפש כלל ע"כ על פ"נ אין מחללין את השבת אבל טרפה וגוסס בי"א דפטרה התורה מצד הסברא כיון דעומדים למות ובפ"נ אין הולכין אחה"ר רק כיון דעכ"פ מיעוטי חיים ע"כ מחללין שבת אבל בעוברין חזינן אף דרובם חיים כשאר אנשים ומ"מ פטרה התורה חזינן דלא נחשב כלל אצל התורה ולפעמים מצינו דאף ברובו למיתה חייב ההורג כגון גוסס בי"ש ע' תוס' סנהדרין דף ע"ח אבל ברובו לחיים לא מצינו כלל דיפטור ההורגו רק בעובר חזינן דלא נחשבה אצל התורה נפש ע"כ אין מחללין את השבת אבל בטרפה וגוסס בי"ש מחללין כיון דמיעוט חיים. וסברא זו מבואר בתוס' שם בנדה והארכנו קצת ויש לפלפל בענינים אלו ולקמן יבואר עוד בעזה"י. [...]

Liste des 123 Souguiot étudiées sur Matmidim

H'AGUIM				
Hanouka 8. Emplacement de la Hanoukia 44. 45. Ner Ich oubeto 111 - 113. Le Chamach	Pourim 16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim 85. Zakhor et Méh'iyat Amalek	Pessah 20. Biour H'amets 58. Bedika des miettes 86. 87. 88. Vente du Hamets	Sefirat Haomer 21. Un seul grand compte 89. 90. Un enfant qui devient adulte au milieu de la Sfira Ben Hametsarim 100. 3ème Beït Hamikdash	Roch Hachana 35. Les trois Livres 101 - 103. Tkiot Choffar Soukot 36. Mitstaer 104 - 106. Ma'amid
BRAKHOT				
1. Birkot Hatorah 2. Choméa Kéoné 3. Arévout 4. Kavana dans le Chema 5. Position pour le Chema 6. Méah Brah'ot 7. Amen Yetoma 9. Les quantités pour les Brah'ot	10. Les Brah'ot de consommation 11. Brakha Chééina Tsrih'a 12. Ikar Vétafel 13. Mééin Chaloch 14. Brah'a sur un interdit 15. Anigrone 17. Birkat Haguafen	18. Natei Inchei 19. Birkat Haréah' 22. Les jus 23. Trima 24. Pat Kisnin (1) 25. Pat Kisnin (2) 26. Les Apéritifs 27-31 Zimoun 32. Tefilat Haderekh	33 -34. Birkat Hagomel 38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit 39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli 40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot 41. Hatov Véhamétiv sur le vin	42. Cheva Brah'ot (1) 43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot 46. Birkat Halevanah 47-49. H'azarat Hachats'
SOUGUIOT GENERALES				
37. Bal Tossif 50. Tokh Kédé Dibour	51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera	53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o 54. Mitsvot lav lihanot nitanou	55-56. Mitsvat Assei Chehazman grama 57. Zerizim makdimim lemitsvot	71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva 89. 90. Les actions de l'enfant
CHABBAT – Melekhet Mah'chevet		Chabbat – Les Derabanan		
59. 60. 61. Mit'assek 62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven 65. à 68. Psik Récheh	75 à 79. Grama 80. Chinouy 69. 70. Melakha chééina tsrikha légoufah	91 à 95. Réhitsa BéChabbat VéYom Tov 107 – 110. Nerot Shabbat		
HACHKafa - PENSEE JUIVE	EVEN HAEZER	YOrei DE'AH	H'OCHEN MICHPAT	
81 à 84. Tsaar Baalei Haim	96 à 99. Yih'oud	73. 74. Maaser sur les gains	114 – 117. Adam Hamazik Béoness 118 -121. Th'ilato bépchia vessofo béoness	122-123. Néfech bénéfech